

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת פנחס תשע"ח

כל הזכויות שמורות למו"ל, אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי משפחת החגי לשוני משפחת השוני (כו, טו)

בספר מאור ושמש כתב לבאר פסוק זה בדרך רמז למצוות הצדקה, 'בני גד' מרמז למצוות הצדקה כדאיתא בגמ' 'ג' ד' גמול דלים' ובא הפסוק לעורר על ג' נקודות בזהירות מצוות הצדקה, האחד, שיתננה בצנעה ובהסתר כדי שלא לבייש את העני, המעלה ה' ליתנה בפנים מאירות ובשמחה 'ולא ירע לבבך וגו'', והג' עוד יש בחז"ל 'נתן תתן לו' שיתן ויחזור ויתן.

וג' דברים אלו רמוזים בפסוק זה כך, 'בני גד' ר"ת ג'מול ד'לים, 'לצפון משפחת הצפוני' היינו שיש ליתנה בהסתר ובצנעה לשון צפון, 'לחגי משפחת החגי' לשון חג ומועד שיתנה בפנים שמחות, 'לשוני משפחת השוני', שיתן וישנה שוב ושוב.

(מאור ושמש)

לפוח משפחת הפוני (כו, כג)

כתב בספר אור החיים הק': 'ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו (רבינו יונה, אבות) כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו בס' בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה, ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול, הגם שאין בהם דברים האסורים:

והוא מה שרמז במאמר לפוח, שהוא פה העמל בתורה, שבו שוכן חצי שמו יתברך, משפחת הפוני פירוש צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות תורה, ובה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות, שהם במיעוט שיחה, במיעוט שחוק, במיעוט תענוג, וכדומה להם שבענף המותרות:

ואומרו לישוב - ירמוז שצריך להרבות בשיבה, ולא דרך עראי, גם צריך להתיישב בכל פרט ופרט מהתורה עד שיעמוד על עיקרו כמצטרך בעומק הלכה, כי הוא זה 'עיקר התורה' ובה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם בישוב, ומתיישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב, המכין את שמועתו וכו', גם מה שמנו שם, שמיעת האוזן, עריכת שפתים, בינת הלב וכו', וכדומה לזה שבענף הבנת השכליות:

ואומרו לשמרון משפחת השמרוני - ירמוז לתוספת השמירה, המתחייב עשות בן תורה יתר על ההמון, כאומרם ז"ל (יומא פו) היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בשרא וכו' ולא יהיבנא דמי לאלתר, עד כאן:

מזה יקיש כמה צריך להשתמר בן תורה בכל פרטי המצוות, ואמרו ז"ל (חובת הלבבות שער ז') כי חסידים הראשונים היו שומרים חמשים שערי היתר לכל יכשלו בשער האיסור, והוא אומרו לשמרון משפחת השמרוני:

(אור החיים הק')

ותקרבה בנות צלפחד ... למשפחת מנשה בן יוסף (כו, א)

כתב רש"י, 'למה נאמר, והלא כבר נאמר בן מנשה, אלא לומר לך יוסף חיבב את הארץ שנאמר והעליתם את עצמותי וכו' ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה'

לכאורה היינו מבינים ששכחו של אדם גדול יותר אם הוא משיג מעלה מכח עצמו, ולא בגלל שלמד מאבותיו, ואילו כאן משמע ששכחו של בנות צלפחד היה בכך שחיבבו את הארץ כיוסף זקנן, רואים מאן שעל פי דעת תורה שבה גדול יותר הוא לאדם העושה מחמת שלומד מאבותיו מאשר מי שעושה מעצמו, כיון שהעושה מעצמו מסתפק בעצם עשיית המעשה, וחש כאילו כבר יצא ידי חובה, אך מי שלומד מאבותיו, אינו מסתפק במעשה עצמו, שכן חש הוא כמחוייב לעשותו, על כן הוא מוסיף בו חביבות יתירה והנאה מושלמת והרי זה מעשה מושלם יותר.

(רבי משה פינשטיין- מובא בטל"א)

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח וגו' (כו, א)

שמעתי בשם הגאון הקדוש בעל מנחת חינוך זי"ע, כשנתמנה לאבד"ק טארניפאל, מיד בסמוך אחרי התמנותו בא אליו איש אחד מתושבי עירו וסיפר לו איך הוא לחם בעדו בעת הבחירה עד שזכה שהוציא הדבר לפועל שימנוהו לרב, יען היו הרבה שונאים ומתנגדים לדבר הזה וכיוצא, והגאון בעל מנחת חינוך זצ"ל השיב לו יישר כח, לאחזוקי טיבותיה בעד אהבתו כראוי,

לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום. (כה, יב)

במדבר [רבה כא, א] בדין הוא שיטול שכרו. ונ"ל הנה מיחס הקרא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וכבר הרגיש רש"י וכתב שהיו קוראים לו בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לע"ו, לכן יחסו הקרא שהוא בן אהרן. ונ"ל הלא גם הם ידעו זה וגינאו אותו במשפחת אמו, ומה פועל התיחסו אחר אביו. וי"ל דהנה מדת בני אברהם שהם רחמנים, ומכ"ש בני אהרן רודפי שלום אוהבים את הבריות, ופנחס הראה כאן אכזריות גדול, שעשה מעשה ודקר איש ואשה יחד והמיתם. ולכן אמרו ראייתם בן פוטי זה וכו', שיען שהוא בן פוטי יש בו מדות אכזריות, כי מצד אביו היה לו להיות רחמן. ובאמת פנחס בוודאי אחז במדת בני אברהם וזקינאו אהרן, אוהב שלום ואוהב את הבריות וזה היה בטבעו, אבל עשה נגד טבעו והתחזק לעשות כזה לכבוד ה' ותורתו לקנאות קנאת ה' צבאות. וכיון שפנחס באמת בא מזרעו של אהרן שהיו רודפי שלום ואוהבים הבריות ביותר ומ"מ התחזק עצמו נגד טבעו לקנא קנאת ה' בדין ובראוי ששכר הרבה יטול. וזהו שאמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שהוא מורגל להיות רחמן ולא אכזרי, והוא השיב את חמתי, ומי שבטבעו הוא כעסן ורגזן אין חידוש אם פעם לכבוד ה' יקום ג"כ ויכעוס על עוברי עבירה, אבל פנחס שאין זה בטבעו וקנא את קנאתי לכן אמור לו הנני נתן לו את בריתי שלום, ובדין הוא שיטול שכרו, כי היה מתאמץ ומתחזק לכבוד ה' כל כך לעשות דבר שטבעו מתנגד, כנ"ל נכון.

פנחס הוא אליהו (ילקוט שמעוני ריש פנחס)

יש לומר מלתא בטעמא שפנחס נעשה אליהו וזכה לחיי עוה"ז כל כך עד אשר דורות שנים עשר ראו עיניו דהנה אמרו בחגיגה (ה, א) 'ומי איכא איניש דאזיל בלא זמני? [וכי יש אדם שמת קודם זמנו?] ומשני 'אין [כן], כי הא דרב ביבי בר אבבי הוי שכיח גבי' מלאך המות א"ל לשלוחי' זיל אייתי לי מרים מגדלא שער נשיא [מלאך המות אמר לשלוחו שיביא לו את נשמת מרים המקלעת שיער נשים] אזל אייתי לי מרים מגדלא דרדקי [הביא לו השליח את נשמת מרים המגדלת תינוקות] א"ל אנא מרים מגדלא שער נשיא אמרי לך א"ל אי הכי אהדרה [שאל השליח: האחזרנה?] א"ל הואיל ואייתיתיה תיהוי במנינא וכו' [אמר לו מלאך המוות, כיון שהבאת אותה כבר, שתישאר כאן] א"ל רב ביבי בר אבבי וכו' סוף סוף שני' מאי עבדת להו [מה עושה אתה בשמים בשנים אלו של מי שאינו משלים שנותיו] אמר: אי איכא צורבא מרבנן המעביר על מדותיו מוסיפנא ליה'. והנה לא מצינו מי שהיה אוחז במדה הזאת להיות מעביר על מדותיו יותר מפנחס, כי ידוע שהכניס את עצמו בסכנה עצומה בעצם הריגתו של זמרי שנתאספו כל שבט שמעון להרגו, וביותר, במה שהביז מבזין אותו ולא ענה דבר. ולכן, מן הדין שיקבל כל אותם שנים של אותם שמתו במגיפה (שהרי מתו קודם זמנם), ואף אם כל אחד מהעשרים וארבע אלף לא היה לו לחיות כי אם שנה אחת, כבר יש לו עשרים וארבע אלף שנות חיים.

לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום (כה, יב)

במדבר רבה: "בדין שיטול שכרו".

יש להבין למה בדין הוא שיטול שכרו, והרי כלל הוא בחז"ל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא? מתרץ החתם סופר, שהטעם ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא מפני ש"שכר מצוה מצוה", דהיינו שהצדיק שעובד ד' אינו מתאוה לשום שכר כלל רק מקוה מתי יזכה שתגיע שוב מצוה זו לידו, והנה כאן שהמצוה היתה שהרג בוועל ארמית ודאי שלא בקש פנחס שיבא עוד מצוה כזו לידו שיבעל נשיא בישראל ארמית, א"כ בדין הוא שיטול שכרו דשכר מצוה מצוה לא שייך כאן.

(תורת משה לחת"ס)

עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס (סוטה כב, א)

מעשה שהיה בימי הרה"ק רבי פנחס בעל ההפלאה בפרנקפורט, הגיע איזה חזן חדש לעיר, ביום מן הימים נודע לו ששכר משכורתו של הרב יותר גבוה ממשכורתו שלו, בא בדרישה אל ראשי הקהל שיש ליתן לו שכרו כמו הרב, נענה אחד הגבאים למול חוצפתו, שעל כגון דא אפשר להמליץ, "עושה מעשה 'זמרי' (החזן שמזמר בקהל) ומבקש שכר כ"פנחס"???

ממשיך המדרש: אתה מוצא במי שבא עמהם במדת הרחמים לסוף בא לידי בזיון, מלמוות, וצרות, ומיהו? זה דוד, שנאמר "ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש" (שמואל ב, י) "אל הקב"ה: אתה תעבור על דברי שאני כתבתי "לא תדרוש שלומם וטובתם" ואתה תעשה עמהם גמילות חסד "אל תהי צדיק הרבה" שלא יהא אדם מוותר על התורה וזה שולח לחם בני עמון ולעשות עמו חסד וטובה. לבסוף בא לידי ביוזון ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם וגו' ואח"כ לידי מלחמה עם ארם נהרים ועם מלכי צובה ועם מלכי מעכה ועם בני עמון ארבע אומות, וכתוב "וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ואחור" מי גרם לו? שבקש לעשות טובה עם מי שאמר הקב"ה לא תדרוש שלומם

וטובתם, לכן כתיב צרור את המדיינים.

ללמדנו: הסוטה מצוות התורה אפילו למטרה נעלית נוהל רק הפסדים!

להלן מעשה נפלא המלמדנו בינה כי מקיום התורה אין מפסידים, ואדרבה הסוטה - מפסיד.

מסופר על הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל בהיותו רב ברוסיה, התגורר בעירו יהודי שהיה מלשין לקג"ב על יהודי העירה. והיו היהודים סובלים ממנו צרות צרורות, יום אחד חלה אותו מלשין ומת. טרם מותו השאיר מכתב לחברא קדישא, ובו כתב, היות והוא מתחרט על מעשיו הרעים ומחפש כפרה על כל הצער שגרם, חפץ הוא שיקברוהו מחוץ לבית הקברות, ועוד שיקברוהו קבורת חמור בניול ובזיון - ועי"כ יכופר לו עוונותיו.

הלכו החברא קדישא לרבי משה שהיה רב העירה, ושאלוהו כיצד לנהוג, ענה להם, ע"פ הדין - אדם אינו בעל הבית על גופו, מחמת כן אינו יכול לצוות מה יעשו עם גופו לאחר מותו, ולכן תנהגו כפי שההלכה מחייבת ותקברוהו ככל יהודי שמת.

התפלאו ואמרו: הרי היהודי התחנן במכתבו שינהגו בו כן, על מנת שתהא לו כפרה על עוונותיו, ומדוע לא נרחם עליו ונהגו עמו כן? השיב רבי משה: מתפקידנו לשמור ולקיים מה שאומרת ההלכה, ולא מה שהוא אומר, ומתפקידנו כרב בישראל לדאוג שאכן ההלכה תבוצע כהלכתה, ולכן אנחנו מחוייבים לקבורו כדת וכדין, ולענין חטאיו ועוונותיו, בשמים כבר ידונו אותו על מעשיו הרעים. ואכן כדבריו עשו החברא קדישא.

חלפו מספר ימים והנה רואה שומר בית הקברות, שהגיעו מטעם השלטונות לבדוק את קברו של אותו מוסר מלשין, הם פתחו את הקבר ובדקוהו, לאחר שהייה קצרה חזרו וסגרוהו. לפליאת השומר על מעשיהם, השיבו שהם קבלו מכתב מאותו מלשין טרם מותו, שבו כתב - היות והוא יודע שאנשי עירו שונאים אותו שהוא נאמן לשלטון והלשין עליהם, ודאי יקברוהו בזיון, ולכן עליכם לבדוק אם אכן קברו אותי ככל בן ישראל או כקבורת חמור. וכדבריו עשינו אך נוכחנו בטעותו.

שומר בית הקברות בתמימותו בא לבית הכנסת וסיפר את הדברים הללו לפני הקהל הקדוש, וראו כולם את זכותו של רבי משה זצ"ל שדיקדק בהלכה ללא סטיות ולא התחשבות ברגשות ודעות אחרות, שעל ידו ניצלו כולם מעונש כבד. (אוצרות התורה)

מדוע הלכה ואין מורין כן? - רבי שלום שברדון זצ"ל

"הלכות קנאות" הן הלכות גדולות ועמוקות. נלמד.

"ויכפר על בני ישראל" שואל המדרש "וכי קרבן הקריב שנאמר כפרה?! אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן" ועליו נאמר "ישמע צדיק כי חזה נקם, פענמי ירחץ בדם הרשע".

"כי חזה נקם" - נקמה. כידוע הנקמה היא מהמידות המגוננות ביותר, אבל כאן לא. פנחס קיים בעצמו "תחת אשר קנא לאלוקיו" וזכה ל"ויכפר על בני ישראל".

כידוע ליודעין: מהותה של ה"קנאות" אינה בידים, ברגלים, קנאות אינה נערכת בזריקת אבנים, או בצעקות. קנאות הינה בלב: כאשר הלב מטהר ומתקדש ומקנה קנאת ה' בלבד, באותה שעה הוא יכול לקחת רומח בידו - ולהרוג את זימרי בן סלוא.

וכאן טמון הסוד. מדוע הקנאות של פנחס, מוגדרת כ"הלכה ואין מורין כן" מדוע "אין מורין כן"? והרי זו מצוה גדולה כל כך עד שהיא כפרה על בני ישראל שאל הרבי, והשיב:

כי במצות קנאות לא שייכת הוראה ופסק הלכה, הרי קנאות היא מצות הלבבות וכיון שאין אדם יודע מה בליבו של אדם, כיצד יכול הרב להורות לאחרים "צא והרוג", רק ה' חוקר לב ובוחן כליות הוא יודע עמקי הלב, כך, שההלכה נמסרה לקנאים עצמם "קנאים פוגעים בו".

היינו מי שמידת האמת מתנוצצת בו, בלבבו וכליותיו, להיות מאוהבי ה' ושונא שקר ורע, עד כדי למסור את נפשו על כבוד שמים, הוא יכול ליטול רומח ולהרוג את בועל הארמית.

אבנים שנוקו על אחרים

שמעו נא. דברי מדרש עמוקים שנבארם פלאי פלאים. ונקדים.

ואחרי זמן קצר בא האיש הזה לדון לפניו עם אחד, ומיד הכירו ואמר לא אשב בדין ולא אודקק אני לזה, יען שספרת לי כי היית לוחם בעדי שימנו אותי לאב"ד נגד המתנגדים לי בדבר הזה, והרי זה כשוחד דברים מעיקרא, (ואולי וכנראה היה זה כונת הבע"ד בתחלה לבא זמן מה מקודם לספר הגדולות והנפלאות אשר עשה בעד הבחירה כנ"ל)

ואמר הגאון הנ"ל כעת נתישב לי הכתובים בפרשת פנחס שבאו בנות צלפחד אל משה רבינו ואמרו אליו (כז, ג) "אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח", ולכאורה קשה מה זה נפקא מינה אם היו בעדת קרח החולקים על משה או לא, הא כיון שמת מגיע לבניו ירושה ומה נ"מ במעשי האיש הנפטר בחיים חיותו לענין ירושת בניו או בנותיו, אלא כיון שאמרו למשה רבינו הדברים האלו שאבינו לא היה מהחולקים ומנגדים עליך בעדת קרח שהיה להם מפלה, ע"כ החשיב זה משה רבינו לשוחד דברים, ולא נזדקק לדינים עוד, ע"כ נאמר שם ויקרב משה את משפטן לפני ה' עכ"ד הגאון הנ"ל. ודפח"ח.

(דברי תורה - מונקאטש)

ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחות מנשה בן יוסף (א, כז)

רש"י הקדוש שואל מדוע הוזכר ביחוסן של בנות צלפחד: "למשפחות מנשה בן יוסף", והרי כבר נאמר כי צלפחד היה "בן מנשה", ויודעים אנו כי מנשה היה בן יוסף. מתרץ רש"י: "אלא לומר לך: יוסף חיבב את הארץ שנאמר 'והעליתם את עצמותי', ובנותיו חיבבו את הארץ, שנאמר: 'תנה לנו אחוזה'".

ירושלמי נא לי לשאל שאלה: אני מבקש לקבל מגרש גדול בצפון תל אביב. מגרש ששנה מלינוי שקלים. שואלים אותי: מדוע אתה רוצה את המגרש הזה? ואני משיב: אני אוהב את ארץ ישראל, לכן אני רוצה מגרש. בודאי כולם יצחקו עלי, וכי בגלל ארץ ישראל אני רוצה את המגרש? אני רוצה מלינויים...

כיצד אפשר, אם כן, להוכיח כי בנות צלפחד חבבו את הארץ מבקשתן: "תנה לנו אחוזה". היכן כתוב כאן שהן מחבבות את הארץ, אולי הן רצו נחלה כדי שיהיה להן רכוש ממוני?

אומר לכם תירוץ, פלאי פלאים. הרי למנשה היו שני חלקים בירושלם הארץ, חלק אחד בארץ ישראל וחלק נוסף בעבר הירדן, אולם בנות צלפחד בקשו דוקא לקבל את חלקן בארץ ישראל, מכאן שהן חבבו את הארץ.

תירוץ נוסף לשאלה הזו, אומר ה"אמרי אמת". היה זה כאשר אמו, הרעבעצין של ה'שפת אמת' נסעה להבראה, ועמה נסע בנה ה"אמרי אמת". בדרך היא שמעה אותו לומד פרשה זו עם רש"י, והיא שאלה אותו את מה ששאלנו: היכן יש ראייה מבקשתן לקבל נחלה, שהן מחבבות את הארץ.

השיב לה ה"אמרי אמת" תירוץ מתוק מדבש: מי היה צלפחד? לדעה אחת היה זה המקושש. מתי התרחשה פרשת המקושש? בשבת השנייה לצאת בני ישראל מארץ מצרים, היינו בשנה הראשונה לאחר שיצאו ממצרים. ומתי בקשו בנות צלפחד לקבל נחלה? בשנת הארבעים לפני כניסת בני ישראל לארץ. מדוע שתקו בנות צלפחד כל השנים הללו? וכי לאביהן לא היה ירושה ממונית, אותה הן בקשו לרשת? אם, אכן, בנות צלפחד רוצות כסף, הן היו צריכות לבא למשה רבינו מיד לאחר מות אביהן, ולבקש לרשת את כספו.

העובדה שהן המתינו ארבעים שנה, מעידה שלא תאוות הממון היתה חפצן ולא לרשת את ממון אביהן הן בקשו, אלא רצונן היה לקבל נחלה בארץ ישראל, מכיון שהן חיבבו את הארץ.

(יחי ראובן)

ולא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רועה (כז, יז)

לכאורה קשה א. תלה דבר גדול בדבר קטן, תלה ישראל ומנהיגם בצאן ורועה. ב. אומרו אשר אין להם רועה דמשמע דדבר הנהוג הוא אצל צאן שלא יהיה להם רועה, והלא באמת אינו כן. ואמר הה"צ רבי יחזקאל ז"ל משינאווא דהענין בזה הוא, דהנה זאת ידע משרע"ה היטב שהקב"ה ימנה מנהיג על ישראל, אבל ביקש שימנה הקב"ה מנהיג על ישראל שלא יכוין כלל לטובת עצמו, ולא יהיו ישראל כצאן אשר אין להם רועה פי' כמו הצאן אשר יש להם רועה אבל הרועה אין מכיון לרעות את הצאן רק לרעות את עצמו ולהנאתו ולטובתו ליהנות מחלבם ומגזית עורם ומבשרם ולזה כוון משרע"ה במתק שפתיו ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה ודפח"ח. (דברי יחזקאל - החדש).

מאוצרות המגידים

צרור את המדיינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם (כה, יז)

כתוב במדרש תנחומא: מכאן אמרו חז"ל הבא להורגך השכם להורגו. ר' שמעון אומר מנין אתה אומר שכל המחטיא את חבירו קשה מן ההורגו, שההורגו בעוה"ז יש לו חלק לעוה"ב, והמחטיא הורגו בעוה"ז ולעוה"ב. שתי אומות קידמו את ישראל בחרב ושתים בעבירה, מצרים ואדומים בחרב וכו' ושתים בעבירה מואבים ועמונים, על אלו שקדמו בחרב נאמר לא תתעב אדומי וגו' לא תתעב מצרי (דברים כג), אבל אלו שקדמו אותן בעבירה להחטיא את ישראל נאמר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי וגו' ובעוה"ז לא יצאו ידיהם שנאמר צרור את המדיינים וכו'

וכי אפשר להתפשר?!

מה לימד אותנו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

אתם יודעים כי "פנחס זה אליהו". אליהו הנביא היה בתקופה קשה, בימים העכורים כאשר איזבל הרגה את נביאי ה' - "ואוותר אני לבדי" (מלכים א' פי"ט). תקופה קשה ואיומה עד כדי - שאליהו הנביא היה צריך להתחבא כדי שלא יהרגו אותו. [אחאב קרא לו לאליהו הנביא - עוכר ישראל].

בסופו של דבר, הרעב הציק לאחאב והוא נכנע מעט, והסכים לדבר עם אליהו.

ואז, לבקשת אליהו נאספו כל עם ישראל להר הכרמל. קרא אליהו ואמר להם: "עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים - אם ה' הוא האלוקים לכו אחרי, ואם הבעל לכו לבעל", כלומר? אל תרמו את עצמכם לחיות בחצי חצי... אם רצונכם לעבוד את הבעל תלכו, ואם רצונכם להיות עבדים לה' תפרדו לגמרי מן האלילים. לקפוץ גם כאן וגם כן, זו דרך בלתי אפשרית.

האדם מטבעו מחפש פשרות. רצונו להיות גם יהודי וגם גוי, ללכת לבית הכנסת וגם לראות טלוויזיה.

האסון הכי גדול, כאשר מתחיל לחפש פשרות. ואתם כבני תורה, יודעים היטב מה התוצאות. אם מתחילים בפשרה קטנה מהר מאד מגיעים לפשרה גדולה...

שיכור שהחל עם פשרות

בנובהרדוק היה שיכור שדברו על ליבו להפסיק משתיה מרובה אך לא יכול היה להפסיק. החליטו לבקש ממנו "רק תבטיח לנו כי לא תשתה לבד, אלא עם עוד אחד". (הם ביקשו באופן כזה, כיון שחברותא לשתיה לא מודמן כל פעם, כך, ימעט בשתיית היין). הסכים והבטיח.

נו, הוא ישב וחסה ולא ראה לפניו - חברותא לשתיה. התחיל לעשות פשרות ולהתקרב ליין "להוריד את הבקבוק מותר, רק לשתות אסור" חשב לעצמו. ואכן, הוריד את הבקבוק מהארון הניחו לידו.

"להכין שתי כוסות מותר בכדי שכאשר החברותא יבוא יהיה הכל מוכן", כך עשה. ישב קרוב ליין ולכוסות ותאוותו בערה בו.

"לשפוך לתוך הכוסות גם מותר, על זה הרי לא הבטחתי". התקרב עוד אל היין. פתאום נפל זבוב לתוך אחת הכוסות, "לחיים! לחיים! יש עוד אחד..." לא אמרו עוד "בן אדם", הבטחתי על "עוד אחד" - ויש כאן. והחל שותה במהירות "הרי אמרו שמוותר בשנים..."

עד כדי כך האדם יכול עם שכל עקום לחפש עצות, להשיג דרכים והוא נופל ונחבל. וכשתדבר איתו הוא בטוח כי הוא בסדר. "האם אתה יכול להגיד לי מה לא בסדר?!" לא מבין.

וכי זמרי בא סתם?! לא! היתה לו שיטה שלמה של פשרות, אי אפשר להיות קיצוני. ואת האי אפשר הזה בא פנחס וסתר "בקנאו את קינאתי לכן הנני נותן לו את בריתי שלום ברית כהונת עולם" ונאמר "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו". ממי אפשר לדרוש חינוך? מזה שהוא כהן משרת לפני ה' מלאך "כי מלאך ה' צבקות הוא" כי מלאך אין לו פשרות.

שמאל שהוא ימין...

אחד בא ושאלני: "כיצד אני יכול לשמוע לרב גם כאשר אומר על שמאל שהוא ימין? למשל, כאשר אני יודע ששם צד מזרח והוא יגיד לי ששם זה מערב, וכי אפשר לקבל מימרא כזו, וכן על ימין שהוא שמאל?!"

אמרתי לו: "אני רואה שאינך מבין את הפשט, לא כתוב אפילו שיאמר לך על מזרח שהוא מערב, אלא על ימין שהוא שמאל. תחשוב, כאשר אתה עומד מול אדם, השמאל שלך הוא הימין שלו... כלומר הבעיה שלך כי אינכם עומדים באותו צד בכלל, נכון שבצד שלך זה ימין, אבל מעבר השני של המתרס זה שמאל... עליך להבין כי אינך עומד טוב, אם היית עומד עמו, היית גם רואה כי הימין שלך הוא השמאל, נכון."

אדם הולך בהשקפות שלו וממילא מחשבותיו בצד הפוך, הרב יודע זאת, ומורה לו הוראה הפוכה ועליו לקבלה, להפוך את עצמו שהשמאל שלו יהיה במקום הנכון. בקיצור, ראשית כל, תעמוד נכון..."

וזה נושא שני שלימד אותנו אליהו - פנחס.

כיצד נופלים. ואיך קורים אסונות לבני אדם? - כאשר הם מתחילים לפסוע לפי השכל הפרטי, ולא מקיימים את דברי התורה "ועשית ככל אשר יורוך אפילו יאמר לך - על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין".

"אמונת חכמים". דורשים מבן תורה שיהיה מסור לגמרי לתורה, מסור למחנכים, מסור למה שאומרים לו. בן תורה צריך להיות מסור למי שמחנכו ומנהיגו, ואת השכל שלו הוא צריך לבטל, "בטל רצונך מפני רצוני".

בדורות הקודמים ראינו מי הצליח, אלו שעזבו את שכלם הפרטי, כפי שחז"ל אומרים: "אדם ובהמה תושיע ה' - אלו בני אדם שערומים מדעת ומשימים את עצמם כבהמה לפני הקב"ה" - אני לא מבין כלום, אם התורה אומרת, "נעשה ונשמע" זה הסוד שמלאכי השרת משרתים בו. "מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו" היינו ללא חכמות וחשבונות. (כי לא הוא עושה את החשבונות, אלא הנגיעות שלו, התאוות שלו...) ובעשית החשבונות יראה בסוף כי הוא אבוד, אך יהיה כבר מאוחר.

בני אדם, בדרך כלל, מחפשים לבנות את עצמם - לעלות ולהתעלות, משקיעים מאמצים ויגיעה - להתקדם בעבודת ה' לפי תכונותיהם. יש הזוכה ללמוד, או ללמד, ישנם בעלי חסד וגם אנשי עבודה, יראה, תפילה וכנהג - כל איש לפי חלקו שה' נתן לו.

אך לפעמים, אפשר למצוא אנשים מסוג אחר. ליבם חם לדברים שבקדושה, אלא שקשה להם עם עצמם, אינם מתקדמים בעבודת ה' האישית, הפרטית. ומאחר ועם עצמם קשה להם, כתחליף, החליטו להתמודד עם אחרים - לעמוד על תיקונו של הזולת... הבנו? לדאוג לעבודת ה' של אחרים.

אותם יהודים, מגלים מהר מאד נפילות של יהודים, לומדים היטב את חטאיהם של אנשים אחרים, ומה עושים? מתחילים בפרסום מודעות מחאה (יש מעשר געלט, כספי צדקה...) וה'קנאות' מתחילה בכל עוז - לקנא לכבוד ה'! הם מפנים את יראת השמים שלהם לכתובת אחרת (לא כלפי עצמם אלא כלפי אחרים) זועקים, משמיצים את החוטאים, רומסים אותם. ובדרך כלל, גם עושים שטייגן במצוות המחאה, מחדשים הידורים והידורי הידורים במצוות הקנאות וקוראים - מי לה' אלי! קנא קנאתי לה'...

אתם יודעים, פעם שאלתי פלוני למה אתה מדבר על אלמוני בהשפלה כל כך ומדוע ביזית אותו ברבים, האם שאלת מורה הוראה? האם כל כך פשוט בעיניך כי מותר לרמוס את כבודו עד כדי כך בלי הוראת חכם?

מה השיב לי?

"א' מצוה א'הם בגראבן" = וכי רק מותר, הרי מצוה לרומסו ולקוברו אחת ולתמיד! הבנתם? מצוה לקבור את השני... גמרנו. הבנתי שאין על מה לדבר עימו - הוא עוסק במצוה (וגם, פטור ממצוות אחרות כדין עוסק במצוה הפטור מן המצוה).

שמעו. על הפסוק "הן כולכם קודחי אש מאזרי זיקות לכו באור אשכם ובזיקות ביערתם" המדרש מבאר במשל למה הדבר דומה, לאותם אנשים שגרמו לעצמם את הבעיה ומתלוננים על הקב"ה והנמשל הוא כך כלשון חז"ל: "לעתיד לבא הרשעים יידונין לגיהנם והן מתרעמין על הקדוש ברוך הוא הרי שהיינו מציפין לישועתו של הקב"ה וכך יהיה עלינו, אומר להם הקב"ה בעולם שהייתם בו לא בעלי מחלוקת ולשון הרע וכל רעות הייתם? ולא בעלי מריבות וחמסים אתם הייתם? הדא הוא דכתיב (ישעיה נ) הן כולכם קודחי אש מאזרי זיקות לפיכך אתם הולכים באור אשכם ובזיקות בערתם, ושמא תאמרו מידי היתה זאת לכם? לא! אלא אתם עשיתם אתם לעצמכם לפיכך למעצבה תשכבו מידכם היתה זאת לכם"

אפשר להבחין כי מוזכרים כאן רשעים שלהם עבירות של בין אדם לחברו, משמע כי המדובר בסוג בני אדם שבשאר חלקי התורה אינם רשעים, רשעותם מצינית רק במחלוקת, לשון הרע, מריבות וחמסים. הם אינם מזלזלים חלילה בתורה, אינם קלי דעת לכל דבר שבקדושה, אדרבה בטוחים הם בצדקותם, כי הרי מתרעמים על הקב"ה מדוע לא הגיע להם שכר ככולם, הרי קיימו מצוות ופעלו בצורות, אך משום מה, עם הצדקות הגיעו רחמנא ליצלן עד לגיהנום, במקום לדפוק על שערי גן עדן דפקו על עברי פי שחת בגלל עבירות מסוימות בבין אדם לחברו. והדבר הוא פלא. בעלי ריב ומדון גדולים, ועם כל זאת לא נכשלים בחטאים אחרים - וכי אין להם יצר הרע לעבירות אחרות?! במה עסקינן? התשובה, בדרך דרוש:

אלו האנשים, טועים בדרכם, בסך הכל טועים. ועל ידי טעות זו נאבדים מן העולם ה' ישמור ויציל. תוהים ותועים! באיזו טעות? שהזכרה לעיל: הם זרקו אבנים על אחרים. קדחו אש מחלוקת רק כלפי אחרים, במקום על עצמם.

נסביר את דברי חז"ל. המלך אמר שכל אחד יכין לעצמו כסא, וכסא לעולם הבא לא בונים מעצים, כסא לעולם הבא - בונים מעצמיותו של האדם. המהדרין הללו - בלתקן את אחרים, הביאו אבנים, אלו אבנים שזרקו על אחרים, הם בטוחים כי אבנים אלו יהיו להם ככסא מהודר לעולם הבא. אך אינם יודעים כי הכסא אמור להיות מאבנים שאדם בנה את עצמו - לא מאבנים שנזרקו על אחרים. ואז ה' מגלה להם את פנימיותם כי לא קנאה לכבוד ה' בערה בהם, אלא מחלוקת לשון הרע ומריבות בערה בקרבם "הן כולכם קודחי אש מזרי זיקות" שבו נא על אותם האבנים "לכו באור אשכם ובזיקות בערתם" קדחתם אש, חיפשתם מחלוקת מתחת האדמה, שם תשכבו... בגיהנום. עמוק.

רבותי. היו קנאים שביום שעשו מעשי קנאות התענו מבוקר עד ערב, היו ששפכו ליבם בתפילה כי יכנסו ויצאו בשלום, רבי חיים לייב מסטוויסק היה קנאי גדול והרב לאפיאן אמר כי הוא צם תמיד ביום בו ערך קנאות.

"אין בין גן עדן של קנאים פוגעים בו, לגיהנום של שפיכות דמים אלא טפח בלבד!" היה אומר הרבי שלי באונינו, כי כל מה שחסר במחשבת קדש לה' מתמלא במקומו בלב - אכזריות של השני, חלילה.

לזכות לקנאות אמיתית היא מן העבודות הקשות שבמקדש. (לפעמים ישנו גדול המדריך את האדם: כאן מותר לך לפעול גם אם אינך נקי בעצמך, פעולה זו מחובתך לעשותה גם אם אינך פנחס, ואז אפשר להיכנס ולצאת בשלום).

וה' יושענו שלא ניפול בגיהנום של "קודחי אש".

וכך מצינו באברהם אבינו, שהזעק על ידי עוג להציל את לוט שנלקח בשבי, "והתכוון שיהרג אברהם וישא שרה (רש"י בראשית יד, יג).

תמוה: צבא מלכים מנה שני מליון ושש מאות אלף חיילים מלומדי מלחמה (שם צה, ב). לרשות אברהם עמדו שלש מאות ושמונה עשרה תלמידים, ששקדו על התורה. כשבקשם להצטרף אליו, הוריקו פניהם מפחד (נדרים לב, א). בסופו של דבר ניצח בניסים מופלאים. כיצד איפוא סבר עוג שאברהם יצא למלחמה אבודה מראש?

והלא צבא המלכים הלך ודרס ודרס את כל הנקרה בדרכו: "ויבן את רפאים [ענקי הקדם, שהרואה אותם ידיו מתרפות (רש"י דברים ב)] בעשתרות קרנים, ואת הזוזים בהם, ואת האימים [עם גדול ורב ורם כענקים (שם)] בשוה קריתים, ואת החורי בהררם שער, ויבן את כל שדה העמלקי, וגם את האמורי [אשר כגובה ארזים גבהו, חסון הוא כאלונים (עמוס, ב)] היושב בחצצון תמר" (בראשית יד, ה). ואחר כך גברו על צבאות חמשת הערים, שבו את שבים וחזרו עטויי נצחון –

איזה סיכוי היה לאברהם אבינו לגבור עליהם?!

אומר המדרש (ב"ר מב, ח): אמר עוג, אברהם זה קונין הוא [קנאי ונוקם ("מתנות כהונה")], ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג, ואני נוטל את אשתו.

בדברים הנוגעים אל הלב והנשמה, אין מחשבים חישובים קרים!

אילו היה משה רבינו מחשב חישובים קרים, לא היה הורג את המצרי ומסכן מעמדו בבית פרעה ונאלץ לגלות מארצו. מנסה היה לעזור לאחיו בסתר, בהשפעתו מתוך הארמון, ולא יוצא אל אחיו ונותן כתיפיו ומסייע לכל אחד ואחד (שמות רבה א, כז).

אבל אילו היה נשאר בארמון, לא היה נבחר להיות גואלם של ישראל ומנחיל התורה!

זהו ששאלו בגמרא (ברכות כ, א) מדוע נעשו ניסים לדורות הראשונים. וענו, משום שמסרו נפשם על קדושת השם. והביאו כדוגמה את רב אדא בר אבהו [שנעשו לו ניסים מופלאים (תענית כ, ב)] שראה אשה עטויה בבגד אדום שאינו צנוע וקרעו. הוברר שהיתה נכרית ותבעתו לדון והוצרך לשלם לה ארבע מאות זוז. ומה עניינו למסירות נפש, שהביאוהו כראיה לראשונים שמסרו את נפשם על קדושת השם. אלא שלא חקר ודרש בתחילה, קם לקרוע כי יחם לבבו, בבחינת "קנאים פוגעים בו", זו צורת מעשים של מסירות נפש.

הרב ש"ך זצ"ל סיפר לי, שכאשר חפשו השוטרים הרוסיים אחר ילדי ישראל לקחתם לצבא בעת גזירת הקנטוניסטים הידועה לשמצה, כינס המלמד רבי דוד ברלינר את תלמידיו למרתף נסתר ולמדו שם עד יעבור זעם, והשוטרים ישלימו את מכסת המגויסים.

עבר שוטר, ושמע קול לימוד. נכנס, וחשף את המחבוא. תפס נער, והחל לגוררו. קם המלמד וסטר לשוטר –

אין לנו מושג מה היתה המשמעות, לסטור לשוטר הממלא תפקידו למען הצאר וצבאו! הדבר גבל במרידה במלכות! להפתעת הכל שמט השוטר ההמום את טרפו מידו ויצא מן המרתף. רבי דוד המשיך ללמד, כאילו לא ארע דבר.

שאלו רב העיר, הגאון בעל "בית הלוי" זצ"ל: "איך העזת לסטור לשוטר?!" הצטדק רבי דוד: "האמינו לי, שלא עשיתי זאת בכונה תחילה! אבל, הלא תבינו – עומדים אנו בהסברת דברי התוספות, באמצע התוית מהלכם, ולפתע נכנס איזה גוי, ותופס ילד, ומוציאו –

יבין מר, היה זה באמצע ההסבר, והוא הפריע. וכי העולם הפקר?!... (והגדת)

בקנאו את קנאתי בתוכם (כה, יא)

להרב יעקב הלפרין ז"ל התעורר דין תורה עם יהודי אחד שקנה מקומות ב"בית החיים" והתגלע ויכוח ביניהם בנוגע לתשלום.

השניים פנו ל"חזון איש" והרצו לפניו את טענותיהם.

"חזון איש" שמע את שני הצדדים, פנה ליהודי השני ואמר לו: "אתה חייב, אין כל צדק בטענותיך! בדרך כלל נוהג הדיין לעשות פשרה בין הצדדים. אך כאן אין מקום לפשרה! הדין עם ר' יעקב באופן ברור!"

והלה? תשמעו רבותי! תשמעו איזה בן אדם. למרות דבריו הברורים של החזון איש, הלה החל לצעוק: "מה פתאום? הצדק איתי! מדוע כבוד הרב'ה פוסק לרעתי?!"

שב החזון איש ואמר לו: "על פי דין תורה חייב אתה לשלם! אין כאן מקום לפקפוק!"

והלה בשלו: "לא! לא אשלם! מה פתאום אשלם? הצדק איתי!"

באותו רגע נכנס לחדר, יבלחט"א רבי אהרן לייב. באותה התקופה הוא התגורר בכפר סבא והגיע לחזון איש לביקור.

פנה אליו החזון איש ואמר לו: "הו, רבי אהרן לייב טוב מאוד שבאת עכשיו. יש כאן לפני דין תורה בין שני יהודים אלו. זה טוען כך וכך וזה טוען כנגדו... שמעתי את שני הצדדים ופסקתי באופן ברור ונחרץ שהיהודי השני חייב. דא

כל אחד יתחזק ויעשה את כל המאמצים, וזכור הקב"ה מתחשב בקשיים "טוב אחד בצער ממאה שלא בצער". "אנו עמלים ומקבלים שכר", כלומר אנו מקבלים שכר גם בשביל העמל עצמו ולא רק בעקבות התוצאה. אכ"ר. (להגיד)

ולא תהיה עדת ה' כרועה אשר אין להם רעה (כז טז - יז)

שמעתי מרבי שלום זצ"ל שהקשה: מדוע משה אומר "כצאן אשר אין להם רועה" ולא אומר ביתר פשטות "כצאן בלי רועה"?

רבי שלום אומר על כך הסבר נפלא: יש רועים ויש רועים...

יש רועים שכל מטרתם וכונתם היא כדי שתהיה להם פרנסה. הם רועים את הצאן כדי שיהיה להם כסף. לעומתם, יש כאלה שרועים את צאנם, ואמנם הם לא עושים זאת למען כסף, אלא למטרה אחרת – כדי שיהיה להם בשר לאכול. הם מגדלים צאן כדי שבבוא היום ישחטו אותו ויאכלו מבשרו.

המשותף לכל אלו, שהם רועים "בשביל עצמם", בשביל האינטרס שלהם, ואין הם רועים "בשביל הצאן".

לעומת זאת, יש כאלו שאוהבים את הצאן. הם רועים "בשביל הצאן". כל מעינים נתון אך ורק כדי שלצאן יהיה נעים וטוב.

משה רבינו פונה להקב"ה ומבקש: כשם שיש כמה סוגים של רועים כך יש כמה סוגים של מנהיגים! אני מבקש, אומר משה, שהמנהיג שיתמנה על עם ישראל יהיה מנהיג שידיאג כל העת למען האינטרסים של העם, לרוחחו ולטובתו, כמו רועה צאן הרועה למען הצאן!

משמעות המילים: "כצאן אשר אין להם רועה", היא שהרועה דואג לצאן! הוא לא דואג לעצמו! וכך גם מבקש משה, שהמנהיג יהיה מנהיג שדואג לכלל ישראל ולא לאינטרסים של עצמו.

בכל הדורות זכה עם ישראל למנהיגים אמיתיים כאלה.

"ה'נודע ביהודה" היה שומע את צרותיהם של האנשים שהיו פוקדים את חדרו מידי יום ושופכים לפניו את מרירותם. אך לאחר שעזבו את החדר היה פורץ בבכי מר. ליבו לא עמד לו להכיל את את סבלם של צאן מרעיתו. כך נראה מנהיג אמיתי.

"ה'בית הלוי" היה באמצע שיעור בשיבת וולוז'ין, כשלתע נכנס לחדר יהודי לא מוכר. חזותו מוכיחה עליו שהוא מפשוטי העם, בור ועם הארץ. בידו החזיק את בנו הקטן. אמר היהודי: "כל הילדים שלי בורים ועמי ארצות, אינם יודעים קרוא וכתוב, חוץ מהילד הזה. הכנסתי אותו לחיידר. כעת אני רוצה שהרב'ה יבחן אותו ויראה אם הוא באמת יודע".

התלמידים נעצו את מבטם באורח הבלתי קרוא; זאת לא התנהגות! אי אפשר להיכנס בלי רשות לחדר השיעורים ולהפריע באמצע השיעור!...

אך ה"בית הלוי" ראה את הדברים אחרת. הוא קרא לאותו אדם ואמר לו בנחת: "בוא, תשב בבקשה". הוא הושיב את הילד על ידו, וליטף אותו בחום. "למדת חומש?"

- "כן".

- "איזה חומש למדת?"

- "ויקרא". ה"בית הלוי" מתחיל לשאול אותו: מה הפשט בפסוק הזה, ומה הפשט בפסוק ההוא. והילד עונה, משיב מה שמשיב, עד היכן שידיעתו משגת.

ואז פונה ה"בית הלוי" לאבא: "אשרי בנך! אשרי יולדתו! מחלקך יהיה חלקי ומגורלך יהיה גורלי! הלואי שאזכה שיאמרו על בני מה שאומרים על הבן הזה!"

שמע האב את דברי ה"בית הלוי", ופרץ בבכי של שמחה והתרגשות. אם הרבי הגדול' בחן את הבן שלו ושיבח אותו בשבחים נדירים כל כך, בודאי הבן שלו עילוי גדול. ברוך ה' שזכה לכך!

אבל התלמידים, כמובן, לא כל כך התלהבו מדברי ה"בית הלוי"... דבריו היו משונים בעיניהם. הם פנו אל רבם ושאלו אותו לפשר הדברים.

הסביר להם: "הבן הזה, שידוע קצת חומש, הוא תלמיד חכם יותר מאביו... אני מאחל לעצמי שגם אני אזכה לבן שיאמרו עליו שהוא תלמיד חכם יותר מאביו..."

אלו מנהיגים אמיתיים. יודעים להלך נגד רוחו של כל אדם. (יחי ראובן)

ששה ניסים נעשו לפנחס (סנהדרין פב, א) אילו היה זמרי נשמש, או מזעיק את בני שבטו, ואלמלא הוסחה דעתם על ידי המגיפה, עלולים היו להרגו. והציג את זמרי וכזבי משופדים ברומח להראות שבדין הרגם, והוגבה המשקוף כדי שלא ישפיל הרומח וישמטם.

ואיך סמך על סדרת ניסים?!

ואין זו שאלה. כי בענין זמרי נאמר: "קנאים פוגעים בו" (שם) וקנאים פועלים בלי חישובים של סיכוי וסיכון. ליבם חם. ופועלים, וה' מצילחם!

עקא, היהודי לא שמע לדברי בפעם הראשונה וגם לא בפעם השניה... עכשיו, אני יכול להגיד לו את הפסק בפעם השלישית, כי חושש אני שאם אומר לו פעם נוספת שהוא חייב – אומר זאת מתוך 'נגיעה'... אני מרגיש כי יש בי בתוך תוכי, איזושהו רצון לחייב אותו... הוא פגע בכבודי, התחצף אלי ופעמיים לא ציינת לדברי. אני לא יכול להגיד לו"...

"רבי אהרן לייב – המשיך ה'חזון איש' ואמר – אני מבקש ממך שתאמר לו אתה! תאמר לו את דין התורה שהוא חייב! אתה אינך נוגע בדבר"...

אי! אי! אי! "בקנאו את קנאתי!" כל נקמה צריכה שתהיה, כל כולה, "לשם שמים!" אסור שתהיה מעורבת בה 'נגיעה אישית'!
(יחי ראובן)

עולת תמיד

תנו רבנן ארבע צווחות צוחה עזרה ראשונה צאו מכאן בני עלי שטימאו היכל ה' ועוד צווחה צא מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים דהוה כריף ידיה בשייראי ועביד עבודה היה אסטניס ושם כפפות בעבודה, וזה איסור לעבוד ככה ...

שואלת הגמרא - מאי סלקא ביה ביששכר איש כפר ברקאי מה קרה לבסוף עם יששכר איש כפר ברקאי?

אומרת הגמרא - אמרי מלכא ומלכתא (רש"י - ממלכי בית חשמונאי) הווי יתבי המלך והמלכה ישבו יום אחד, לשתות כוס קפה ... יש להם דיון אסטרוטגי בינלאומי: איזה דבר יותר טוב, לאכל גדי או לאכל כבש? מלכא אמר גדיא יאי המלך אמר לדעתי גדי יותר טוב ומלכתא אמרה אימורא יאי המלכה אמרה: "לדעתי כבש יותר טוב". אמרו מאן מוכח כי יכריע בסוגיה הקשה? כהן גדול דקא מסיק קרבנות כל יומא הכהן הגדול - יששכר מפי ברקאי, והוא יכריע!

רבותי, אני לא מבין את הגמרא הזאת – אם אני רוצה להכריע מה יותר טוב – פילה מס' 5 או מס' 7 ... את מי אני שואל?

את הקצב, לא?!

יושבים מלך ומלכה, ודנים מה יותר טוב – בשר של גדי או בשר של כבש, מי המרא דאתרא שפוסק מה יותר טוב?!

כהן גדול! למה?

אומרת הגמרא - דקא מסיק קרבנות כל יומא - הוא מקריב קרבנות כל יום!

אני לא מבין... אם הוא מקריב קרבנות כל יום, זה אומר שהוא מבין איזה בשר יותר טוב?!

הוא מבין בבשר? איזה מין תשובה זאת?!

טוב... מגיע הכהן הגדול, יששכר איש כפר ברקאי, ושואלים אותו – תגיד, מה יותר טוב, גדי או כבש?

אומרת הגמרא - אתא איהו אחוי בידיה אי גדיא יאי הריים את ידו ואמר: בטח כבש!!! למה? פשוט מאוד... אי גדיא יאי יסק לתמידא אם אתה חושב שהגדי יותר טוב, למה הקב"ה לא לוקח אותו לקרבן תמיד?

אם הקב"ה לוקח כל בוקר, קרבן התמיד של שחר מכבש... וקרבן של בין הערבים מכבש, אז מה הראיה? הראיה שכבש יותר טוב!

נשאלת השאלה - תגיד, הקב"ה אוכל לארוחת בוקר כבש? איזה מין ראיה זאת?!

מה קרה איתו?

אומרת הגמרא - אמר מלכא הואיל ולא הוי ליה אימתא דמלכותא ניפסקו לימיניה היות והמלך אמר שהגדי יותר טוב, ויששכר כפר ברקאי הריים את ידו, ואמר שכבש יותר טוב, יוצא שהוא פגע בכבוד המלך... לכן ציוה המלך להוריד את ידו הימנית.

יב שוחד ופסקיה לשמאליה - הלך יששכר כפר ברקאי למוריד הידיים של המלך: "תעשה טובה, לא את יד ימין, יש לי עליה שעון... קח מעטפה... זה בשבילך... תוריד לי את היד השמאלית..." ... הוריד לו את יד שמאל.

שמע מלכא ופסקיה לימיניה יום אחד הולך המלך ברחוב, ורואה אותו עם פרוטזה ביד שמאל, ויד ימין מתפקדת... אמר לו: בא רגע לכאן... אני אמרתי שיורידו לך את יד ימין, איך היא נשארה?!

אתה יודע... יש לפעמים טעויות ...

טעויות?! תורידו לו גם את יד ימין! הורידו לו גם את ימין וגם את שמאל.
אמר רב יוסף בריך רחמנא דאשקליה ליששכר איש כפר ברקאי למיטרפסיה מיניה בהאי עלמא ברוך הוא הקב"ה, שתבע את העונש מיששכר כפר ברקאי, כאן בעולם הזה, ולא חיכה עם העונש שלנו לעתיד לבוא.

זה העונש שהוא קיבל, על זה שהוא לבש כפפה בזמן הקרבת הקרבנות!
ישנה גמרא (מסכת בכורות לה, א) שאומרת – כאשר אתה רוצה לפסול בכור, לפני שהוא יצא מרחם אמו, אתה יכל להטיל בו מום ... אחרי שהוא יצא החוצה, אסור לך להטיל בו מום.

אומרת הגמרא – א"ר יהודה מותר להטיל מום בכבור קודם שיצא לאויר העולם אמר רבא גדיא באודניה אימרא שה בשפוחתיה – [אם יוצא גדי החוצה, אתה יכל לעשות לו מום באוזן. אם יוצא שה החוצה, אתה יכל לעשות לו מום בפה ...] למה? כי הגדי מוציא קודם את האוזן, והשה מוציא קודם את השפתיים.

אומרת הגמרא (מסכת שבת פח, א) – אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו איך מלאכי השרת משתמשים בו דכתוב (תהילים קג-כ) ברוך ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע ... אז הם אומרים 'נעשה ונשמע'.

ממשיכה הגמרא – ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא א"ל עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו רבה ישב ולמד, והווי אצבעותיו מקופלות, הם כנראה נגעו בחפץ חף, ונחתכו לו האצבעות... עבר שם צדוקי אחד, וראה כיצד דם נוסף מהאצבעות של רבה... אמר לו: אתם עם פיזי, שהקדמתם את הפה שלכם לאוזן!

לאחד אמר לרבי גדלי' אייזנר שהוא נוסע להר הזיתים, לאחר הסתלקות הבית ישראל, שאל אותו רבי גדלי, הרי הרבי נמצא כאן איתנו, מה קרה, הרבי החליף זוג משקפיים?... בשנת תרי"ט הוכתר החידושי הרי"ם לאדמו"ר מגור, והוא כהיום - תשל"ט - בן מאה ועשרים שנה, פעמים יש לו משקפיים כאלה, פעמים משקפיים אחרות, הכל רבי אחד.

וכן כתב הרמב"ם ממשוה ועד רב אשי'. כי זהו משה אחד, אלא שאתפשוטתיה בכל דרא ודרא, וכל"ה החזו"א במכתבו, אנו מתייחסים למשה רבינו ורבינו הקדוש ורב אשי, הכל אחד. הארה אחת עם כמה כלים.

פעם אחת בתורה יש לשון כזה 'וידבר משה אל השם לאמר', לא כתוב 'ויתחנן' או 'ויתפלל', אלא 'וידבר', כך פעל אצל השי"ת שלא יהיה הפסק להנהגת ישראל. וכן אמרו חז"ל 'משמת, נולד' כך אצל כל מנהיגי ישראל.

והוא חידוש גדול שחידש משה, שהיה אמרו חז"ל 'אין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלוא נימא, ובגמ' ר"ה אמרו 'שמא תאמר שתא לבי תרי לא חזיאי' שאי אפשר שנה אחת לשני מלכים. אך משה רבינו פעל אצל הקב"ה שכן יגיע מלכות בחברתה. כי כמו שמשה רבינו מלך, ויהי בישורון מלך, גם יהושע היה מלך שונאמר 'כל איש אשר ימרה את פיך יומת' כדון מורד במלכות. כך פעל משה שיגעו שני מלכויות זו בזו.

יפקד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה: פרש"י: 'יפקד ה' - כיון ששמע משה שאי"ל המקום נתן נחלת צלפחד לבנותיו (במ"ר) אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. א"ל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו של משה מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה'. כך רואה יתפלא היתכן שמושה רבינו יחשוב שהגיעה שעה שיתבע צרכיו, שלא כדעתו של הקב"ה שיהושע ינהיג את ישראל ובמדרש הוסיף 'נוצר תאנה יאכל פריה - אמר הקב"ה למשה, בניך ישובו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שירתך, הואיל ושירתך בכל כוחו, כדאי הוא שישמש את ישראל.' וצ"ע מה חשב משה רבינו על בניו, הרי ידע שלא עסקו בתורה. כך הקשה המגלה עמוקות בפרשת ואתחנן באופן הראשון. ויתרין ע"פ הפשט שביקש משה שיהיו שני הנהגות בבני ישראל, שהוא כלל שני הנהגות, מצד אחד הביא את התורה, מאידך יצא ללחום בראש מערכות ישראל, ובמהלך הדורות אינו כך, כדאי במדרש 'אמר הקב"ה כל מה שבראתי בעולם כל בראתי אלא זוגות, שמים וארץ זוגות, חמה ולבנה זוגות, אדם וחיה זוגות, וה"ז ועוה"ב זוגות, שנעוניה ואבטליון, שמאי והלל, רבי ורבי נתן. הכל זוגות, אחד אוחד ספר ואחד אוחד סייף.

במלחמת עמלק כתוב שאמר משה ליהושע 'בחר לנו עמלק וצא הלחם בעמלק', היינו ששלח את יהושע ללחום אע"פ שידידיו של משה הן עשו את המלחמה, אבל בפועל יצא יהושע לקרב. כלשון חז"ל 'ועשיו שחטאו היו צריכים כלי זיין' הרי שצריך סייפא. לכן ביקש משה שהנהגה אחריו תהיה מחולקת לשני אנשים, אחד בבחי' ספר והשני בבחי' סייפא. לכן ביקש יפקד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה: אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו - במלחמה ואשר יוציאם ואשר יביאם - בדברי תורה. כדפרש"י. כי רק משה לבדו זכה למתנה מיוחדת שהיה כלול משני המדרגות.

והשיב הקב"ה למשה שתלמידו יהושע כמותו, כמו שמשה היה מחובר משניהם כך יהושע, אמנם מיהושע והלאה התחלקה הנהגת ישראל לשנים. מלך ונביא. מלך יצא למלחמה, ונביא מסר דבר ה' לעם ישראל. וכן הרמב"ם כשמונה שלשלת מסירת התורה אינו מזכיר מלכי יהודה שבכל אותם הדורות, פרט דוד המלך לבדו. אחיה השלוני קיבל מדוד, ואחריו הנביאים, ירמיה ישעיה וכו'. לא המלכים אלא הנביאים. משא"כ משה ויהושע היה בהם חידוש, הן מלך והן נביא.

אלא שמשה רבינו חשב שאחריו תתחלק הנהגה לשנים, הוא מסר את התורה ליהושע, וביקש שיהושע ימשיך למסור את התורה לבני ישראל. ואילו בעסקי המלחמה ביקש למנות את בניו אחריו. כך ביאר המגלה עמוקות.

אמנם רבינו בעל ההפלאה כתב בפנים יפות, שמשוה רבינו היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, אם הקב"ה יכל לקחת 'גארנישטי' כמוני ולעשות ממני נביא ומלך, א"כ יכולים גם בני אחרי להיות כך. גם שבני לא עסקו בתורה, הרי גם אני לא עסקתי בתורה. כשאדם הוא כלום, יכול הקב"ה לעשות ממלום הכל. משה רבינו היה בטוח בעצמו שהוא כלום, ממילא אם שפל כמוני יכול להנהיג את ישראל, מדוע שבני לא יוכלו?... הוא לא ראה בעצמו מדה אחת יותר טובה מבניו. אמר לו הקב"ה אני יהיב חכמתא לחכימין, קח את יהושע איש אשר רוח בו.

כתב החקל יצחק בהקדמתו הידועה לספר אמרי יוסף 'תשעה מאמרות', ששמע מאביו האמרי יוסף לבאר דברי רש"י שאמר משה 'הגיע שעה שאתבע צרכי'. שלכאנ' הוא סותר לדברי רש"י בפסוק הקודם: 'וידבר משה אל ה' וגו' -

בדרך הדורש

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה, יא) וזיכה הרבים, ויכול להנתן לו שכר מיד ובטוח בו שלא יקלקל דרכו. וז"ש פנחס בן אלעזר השיב חמתי בקנאו קנאתי בתוכם, ולכן בדין שיטול שכרו מיד, לכן אמרו לו הנני נותן לו בריית שלום:

ותקריבנה בנות צלפחד בן חפר (כ, א) איתא בגמ' אמר ר"ע מקושש זה צלפחד ה' אמר ר"א לר"ע בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן עליו את הדין התורה מכסהו ואתה מגלה אותו ואם אינו כדברייך אתה מוציא לעז על אותו צדיק והוא תמוה מאוד דלומא ר"ע סבר דצלפחד על"ש נתחנן ונ"ל דלר"ע ע"כ צ"ל דהמקושש שלא לש"ש נתחנן איתא בגמ' אמר ר"ע אלו הייתי בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם והקשה התוס'

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל. (ברכה כא, א) בדין הוא שיטול שכרו. נ"ל דהנה הקב"ה אין משלם שכר בעולם הזה כי פן ח"ו יקלקל דרכו וישמון שירון ויבעט. אמר חז"ל (אבות ה, יח) המזכה טובה הרבים אין חטא בא לידו, ופנחס קידש ה' ברבים